

Verslag van die Provinsiale van Riebeeckfees vir Transvaal-Pretoria, 6 Maart tot 16 Maart 1952

Voorwoord deur die Voorsitter

Aanskou, ons bou 'n Nasie!

WAAR die blink-blou lintstreek van die grootpad, wat van Kaapstad af deur die lengte van Afrika gebou word — en die eenheid van sy bestemming versinnebeeld — en dan om die Voortrekkermonument deur Pretoria swaai, het Transvaal in Maart en April 1952 dankbaar nadenkend, hom in sy jeugdige hede verlustigend en in die toekoms turend, fees gevier. Ons het Suid-Afrika se vordering op allerlei gebied probeer bereken en hier en daar, waar dit moontlik was, het ons dit deur grepies uit ons volkslewe getoon. Dit was 'n besieling vir vele. Ons het voorts Suid-Afrika se taak, die vererende opdrag wat die beskawing aan hom gegee het, probeer sien en verstaan. Dit was 'n grootse gesig vir diegene wat dit kon begryp en daarin glo, en ons het ons opnuut tot ons taak gewy.

In daardie tyd het ons dan hoogtepunte van inspirasie en insig beleef wat tot versterking op ons weg sou dien. Ons het groot gedink en trots gevoel — maar tog ook soms so klein. Maar in daardie kort tyd toe ons op die bergtoppe verkeer het, het sommige onder ons die skeppende drang beleef, en veel is tot stand gebring: 'n gedig, 'n toneelstuk, 'n melodie, of ook wel 'n mooi stuk organisasiewerk, hier en daar 'n sienlike tabberd, vertoonkaste vir 'n museum, 'n natuurreservaat ter herinnering, 'n stuk teerpad na die eggenote van ons eerste volksplanter genoem, 'n bydrae tot 'n goeie saak wat dit nodig het, versterkte vriendskapsbande, meer verdraagsaamheid en liefde, dieper kennis van die faktore waaruit ons geskiedenis gespruit het en groter waardering van diegene wat dit gemaak het — nie altoos ons besondere vriende nie maar ook soms diegene teenoor wie ons in die reël onverskillig staan, of nog erger.

Hier word nou, oor die naam van sy Ere-sekretaris, 'n bondige en onopgesmukte relaas gegee van wat die Feeskomitee en sy talryke helpers verrig het, in die hoop dat dit 'n herinnering sal wees vir baie mense wat in die ervarings van die feesdae hulle rigskoere duideliker gesien en hulle bakens vaster geplant het as voorheen; in die hoop ook dat dit die geloof van diegene wat na hulle kom sal versterk.

En hiermee meen ons dat ons aan die vleiende opdrag van ons prinsipale, die Afrikaanse Kultuurraad van Pretoria en die publiek van Transvaal, voldoen het, en ons eervolle ontslag mag aanvaar.

G. W. EYBERS.

INLEIDING:

Elke Afrikaner, Afrikaanssprekend sowel as Engelssprekend het dikwels en onwillekeurig aan die naderende jaar 1952 gedink as die jaar waarin die driehonderdjarige bestaan van die blanke beskawing in Suid-Afrika behoort herdenk te word. Uit hierdie gedagte is die Sentrale Feesviering te Kaapstad gebore.

In 1950 het die gedagte van 'n Van Riebeeckfeesviering te Pretoria van die Afrikaanse Kultuurliggame uitgegaan. Uit 'n verslag van werksaamhede wat aan die Kultuurraad van Pretoria op sy Mei-1951 vergadering voorgelê is, word gemeld dat 'n Breëkomitee gekies is, met Dr. G. v. W. Eybers as voorsitter en mnr. B. J. van der Walt (nou L.V.) as ere-sekretaris. Die Breëkomitee sou die reg hê om meer lede te koopteer. Verskeie persone, Afrikaanssprekend sowel as Engelssprekend is dan ook van tyd tot tyd bygevoeg.

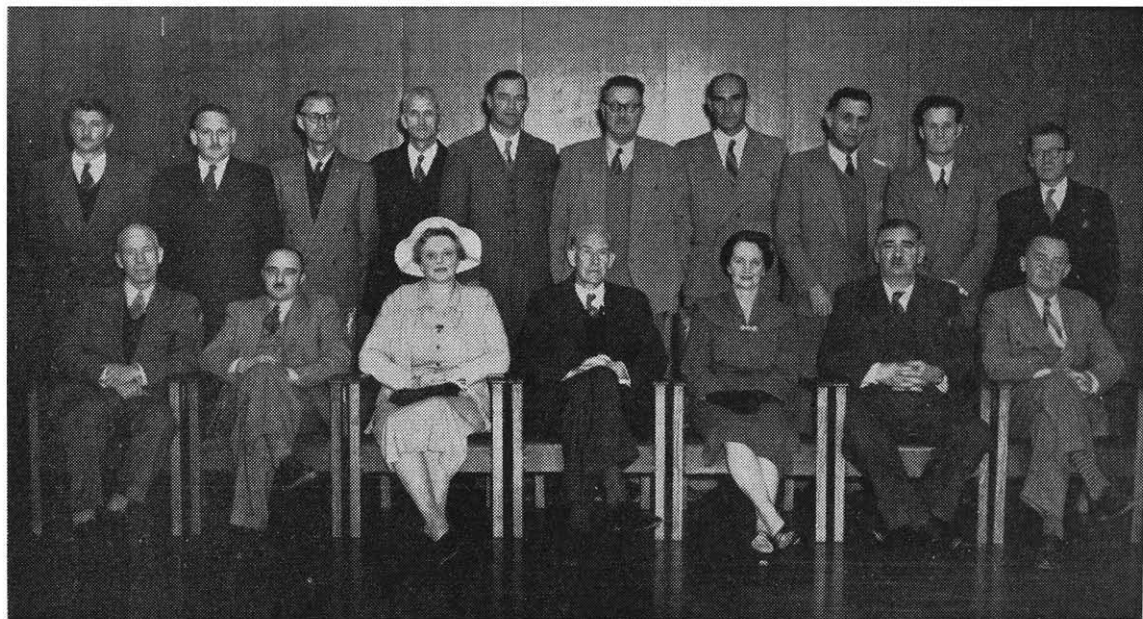
Die doel van die Provinsiale van Riebeeckfees vir Transvaal was om diegene van ons Provinsie wat nie die feestelikhede te Kaapstad kon bywoon nie, tog 'n smakie te gee van die luisterryke fees wat in Kaapstad gehou sou word en in elk geval om die ondervindings van die eeufeesjaar te verryk en te verdiep.

Die feesviering moes 'n Provinsiale karakter dra. Dit was die voorwaarde waarop die Provinsiale Raad van Transvaal die mooi bedrag van £2,000 eenparig gestem het vir die feesviering te Pretoria.

'n Omsendbrief is aan die stadsrade, dorpsrade en gesondheidskomitees van alle stede en dorpe in Transvaal gestuur. Hierin is hulle uitgenooi om deel te neem aan die feestelikhede te Pretoria. In dieselfde omsendbrief is ook die geleentheid gebied om geldelike steun te verleen ten einde die koste van die feesviering te bestry. Die reaksie hierop was nie baie belowend nie. Die meeste dorpe het egter reëlingskomitees saamgestel om die verskillende poskoetse wat hulle dorpe sou besoek op weg na Kaapstad, paslik te ontvang en op so'n wyse ook self fees te vier.

Die van Riebeeckfees-komitee van Johannesburg het daadwerklik saamgewerk en mnre. Dr. P. Goosen en M. S. du Buisson op die Breëkomitee te Pretoria benoem. Johannesburg se komitee het die sierwaens wat tydens hulle feesviering aan die optog deelgeneem het, ook aan die optogte te Pretoria laat deelneem.

Die destydse burgemeester van Vereeniging, raadslid H. W. Kruger, het Vereeniging verteenwoordig op die Breëkomitee.

PROVINSIALE VAN RIEBEECKFEES VIR TRANSVAAL

SAMEROEPERS VAN KOMITEES

Sittende Links na Regs: Prof. J. P. Duminy, Mnr. P. J. H. Basson, Mej. I. Bagot-Smith, Dr. G. v. W. Eybers (Voorsitter), Mej. Kobie Court, Dr. J. Oosthuizen, Dr. W. Punt.

Staande Links na Regs: Mnr. J. O. Marinus, Kol. F. W. Pettipher, Mnr. J. G. Pretorius (Hulpsekretaris), Mnr. G. R. J. Kluijts (Sekretaris), Mnr. J. H. Pretorius (Voorsitter Fin. Kom.), Mnr. C. J. F. G. Niemann, Prof. C. Smit, Mnr. J. van Rensburg, Mnr. J. Basson (Penningmeester), Prof. G. Bon.

Vanaf Oktober 1951 het die huidige sekretaris, mnr. G. R. J. Kluijts, deelyds en vanaf 12 November 1952 voltyds opgetree. Die Provinsiale Administrasie en die Transvaalse Departement van Onderwys was so goed om hom, sowel as die volgende amptenare spesiale verlof toe te staan om met die feestelikhede te Pretoria behulpsaam te wees, nl. Mej. I. Bagot-Smith, Prof. G. Bon en Dr. W. H. Punt.

DIE KOMITEES.

A. DIE DAGBESTUUR.

Die volgende lede het die Dagbestuur uitgemaak:

Voorsitter: Dr. G. von W. Eybers.
Ondervoorsitter: Prof. A. N. Pelzer.
Sekretaris: Mnr. G. R. J. Kluijts.
Penningmeester: Mnr. J. H. Basson.

Lede: Mnr. C. J. F. C. Niemann, Ds. A. J. G. Oosthuizen, Raadslid J. H. Visse, burgemeester van Pretoria, Mnr. A. N. Louw, Mnr. H. P. H. Behrens, Brigadier S. A. Mellville, Prof. T. J. Hugo, Ds. H. Martins, Ds. H. F. V. Kruger, Mevr. E. C. v.d. Lingen, Mnr. v. H. Rudd, Mev. J. Raath, Mnr. J. J. Brits, Mnr. C. Rattray, Mnr. J. H. Pretorius, Mnr. P. J. H. Basson, Dr. W. H. Punt, Mnr. J. G. Pretorius, Mnr. B. J. v.d. Walt. Aantal vergaderings gehou: 9.

B. DIE BREÛKOMITEE.

Die Breëkomitee het bestaan uit die volgende lede:

Alle lede van die Dagbestuur.

Voorsitter: Dr. G. von W. Eybers.
Ondervoorsitter: Prof. A. N. Pelzer.
Penningmeester: Mnr. J. H. Basson.
Sekretaris: Mnr. G. R. J. Kluijts.

Prof. A. J. H. v.d. Walt, Mnr. D. A. Kruger, Dr. J. C. Otto, Mej. A. M. van Vuuren, Mnre. D. Pocock, T. Beckett, en I. D. Burger, Mej. M. M. Malan, Mnre. E. Maggs, S. Bam, R. Hamilton, W. R. de la Hunt, Prof. J. P. Duminy, P. J. H. Basson, Dr. W. H. Punt, Mnre. S. L. van Wyk, A. J. Niewoudt, H. Stander, Mev. K. Roodt-Coetzee, Mev. C. de Ridder, Mnre. S. H. Eyssen, L.V., Prof. H. P. Wolmarans, Ds. G. P. van der Vyver, Dr. F. C. Symington, T. Slabbert, R. McLachlan, P. C. Coetzee, Mej. H. Strauss, Mnr. W. J. Fouche, Mej. I. Bagot-Smith, Mnre. H. F. Heyman, Ds. T. Spoelstra, Mnre. W. F. Kraamwinkel, B. Badenhorst, Dr. J. H. Breytanbach, Prof. G. Bon, Mnre. S. P. Malan, J. H. van Rensburg, Prof.

C. Smit, Dr. G. N. S. Klooster, Inspekteur J. G. Nel, Mnre. J. G. Schoeman, A. J. G. Oosthuizen, W. C. Malan, Maj. G. Pienaar, Mnre. D. P. Goosen, M. S. du Buisson, Raadslid E. Smit (later burgemeester van Pretoria), Brig. H. B. Klopper, Brig. H. G. Wilmot, Mnre. F. J. le Roux, H. W. Kruger (destyds burgemeester van Vereeniging), C. P. Raats, J. C. van Woudenberg, B. J. van der Walt.

Aantal vergaderings gehou: 7.

FINANSIËLE KOMITEE.

Die lede van die Finansiële Komitee was die volgende persone:

(a) Alle lede van die Dagbestuur.

(b) Saamroepers van alle onderkomitees.

Voorsitter: Mnr. J. H. Pretorius.

Ondervoorsitter: Dr. G. von W. Eybers.

Penningmeester: Mnr. J. H. Basson.

Sekretaris: Mnr. G. R. J. Kluijts.

Mnre. S. G. Bam, P. Steyn, A. P. Myburgh, A. J. G. Oosthuizen, W. C. Malan, D. Pocock, J. C. van Woudenberg, Mev. McLeod Robertson, Mnre J. van Rensburg, P. B. Prins, S. H. Eysen, L.V., T. Beckett en W. C. J Besaans.

Aantal vergaderings gehou: 5.

ONDERKOMITEES.

(1) Vir Historiese Voorstellings.

Saamroeper: Prof. A. N. Pelzer,

Mej. I. Bagot Smith,

Mej. Cobie Court,

Mev. C. de Ridder,

Mej. Nita Marais,

Mnr. H. F. Heyman.

(2) Vir Historiese Uitstallings.

Erelid: Mev. W. Nicol.

Saamroepster: Mev. K. Roodt-Coetzee.

Dr. T. S. van Rooyen (sekretaris),

Mev. Louise Behrens, Mnr. H. P. H. Behrens,

Mnre. Dr. P. C. Coetzee, Dr. G. von W. Eybers, Dr. V. FitzSimons,

Dr. A. J. Groenewald, Dr. A. Kieser, S. P. Malan, J. J. P. Op't Hof,

Prof. A. N. Pelzer, Dr. F. J. du T. Spies, Dr. A. E. du Toit, Mnr.

Th. van Wyk.

(3) **Optogte en Sierwaens.**

Saamroeper: Mnr. P. J. H. Basson.
Mev. E. C. v.d. Linge, Brig. H. B. Klopper, Brig. H. G. Wilmot,
Brig. S. A. Melville, Mnre. Fleetwood, Lt.-Kol. P. L. Grobler, Mnre.
W. C. Malan, J. C. Mader, Majoor G. D. Pienaar, P. Fouche,
S.A.U.K. en Mev. J. Raath.

(4) **Volkspele.**

Saamroepster: Mevr. C. de Ridder.
Mnre. A. I. Niewoudt, Johan van Rensburg, Mev. M. S. McLeod
Robertson.

(5) **Orkes, Musiek en Koor.**

Saamroeper: Prof. G. Bon,
Mnr. S. H. Eyssen, L.V.,
Mej. Helena Strauss.

(6) **Sport.**

Saamroeper: Prof. C. Smit.
Mnre. W. K. G. Grosskopf, W. W. Haak, Mej. E. Hartmann, Mev.
M. Warren, Prof. H. B. Davel, Mnre. H. C. Celliers, W. Vermaak,
Matt. H. W. Marè, Dr. H. J. Nel, T. Louw, F. Endemann, K. Seyfried,
J. Vorster, C. N. Swanepoel, N. T. van der Walt.

(7) **Kinderprogram:**

Saamroepers: Mnr. C. J. F. C. Niemann en Dr. J. Oosthuizen,
Mnre. T. Slabbert, J. P. Bingle, Dr. J. C. Otto.

(8) **Kerkdienste.**

Saamroeper: Ds. A. J. G. Oosthuizen,
Ds. H. Martins, Ds. T. T. Spoelstra.

(9) **Ontvangs van die Poskoetse.**

Opedra aan die A.T.K.V.
Saamroepers: Mnr. D. A. Werth en A. N. Louw.

(10) **Toesprake.**

Opedra aan die Dagbestuur.

(11) **Seinvure.**

Opedra aan die Voortrekkers en ander jeugorganisasies.
Saamroeper: Mnr. W. F. Kraamwinkel.

- (12) **Verversings.**
Opedra aan liefdadigheidsorganisasies onder toesig van Mnr. P. J. H. Basson vir reëling met genoemde organisasies.
- (13) **Toneelopvoerings.**
Opedra aan Volksteater en P.O.A.D.A.
Saamroeper vir Volksteater: Mnr. Johan van Rensburg.
Saamroepster vir P.O.A.D.A.: Mev. S. McLeod Robinson.
- (14) **Programkomitee.**
Mnre. P. J. H. Basson, H. P. H. Behrens en G. R. J. Kluijts.
- (15) **Vervoerkomitee.**
Saamroeper: Kol. F. W. Pettipher,
Raadslid V. Rudd en Mnr. H. C. Ribbens.
- (16) **Parke, Strate en Tuine.**
Saamroeper: Dr. W. H. Punt,
Dr. F. J. du T. Spies, Prof. A. N. Pelzer en Raadslid V. Rudd.
- (17) **Nederlandse Aand.**
Opedra aan die Nederlandsche Vereeniging van Pretoria.
Saamroeper: Mnr. W. U. Hazewindus.
- (18) **Kunsuitstalling.**
Saamroeper: Prof. J. P. Duminy.
Mev. T. C. Celliers, Mev. E. Greenwood, Dr. G. von W. Eybers,
Mnre. J. E. McKillop, Prof. A. L. Meiring, Dr. A. J. van Zyl, Mev.
C. V. Sandenbergh, Dr. M. Stein Lessing, Mnr. G. R. J. Kluijts.
- (19) **Nie-Blanke feesviering.**
Mnre. I. O. Marinus en C. Meaker.
- (20) **Nie-Blanke Kerkdienste.**
Opedra aan die Sendinggenootskappe van Pretoria.
Saamroepers: Ds. J. H. M. Stoffberg en Eerw. J. H. van Wyk.
- (21) **Filmkomitee en Historiese Vlae.**
Saamroeper: Dr. W. H. Punt,
Dr. W. F. Knobel, Mnre. A. Crous, S. L. van Wyk en Ds. R. J. Raath.

(22) **Boekuitstillingskomitee.**

Saamroeper: Mnr. M. M. Stirling,
Dr. G. von W. Eybers, Mnre. S. A. Myburgh, Prof. J. P. Duminy,
J. J. Brits, M. G. Nicolson, C. Christie, Prof. T. H. le Roux, Prof.
R. M. Titlestad, S. J. Kritzinger, Dr. P. C. Coetzee, Mev. E. C. de
Wet, Mnre. G. Morris en P. F. Coetzee, Mejj. L. Percivale, S. Nichol-
son en H. Barker.

(23) **Noodhulpdienste.**

Opedra aan die Noodhulpliga, St. John-Brigade en die Rooikruis.

AANVANG VAN DIE VIERING.

Die aanvang van die Provinsiale van Riebeeckfees vir Transvaal is vir die aand van 6 Maart 1952 vasgestel. Alle kerke in Pretoria is gevra om daardie aand om tien-uur hulle klokke te laat lui as 'n opwekkende aankondiging dat die Fees begin het. In baie gevalle is aan hierdie versoek met graagte voldoen. Op dieselfde uur is 'n klokkespel vanuit die toring van die stadshuis gehoor. Om 8-uur is die Fees deur die Administrateur van Transvaal, Dr. W. M. Nicol, in die Stadsaal amptelik geopen by geleentheid van 'n groot filmvertoning toe daar tonele van die lande van ons herkoms gewys is.

Die Voorsitter, Dr. G. von W. Eybers, het 'n woord van verwelkoming tot die skare in die volgepakte saal gerig en gewys op die betekenis van die viering vir die volk van Suid-Afrika, en die burgemeester van Pretoria, Raadslid J. H. Visse, het ook 'n kort toespraak gelewer. Op hierdie en die volgende aande is die Stadsaal met „vlae uit van Riebeeck se dae” versier. Dr. W. Punt het die geskiedenis en betekenis van elkeen van die vlae aan die groot gehoor verduidelik. Dieselfde vlae het 'n maand later bo die feespawiljoen in Kaapstad gewapper. Op 7 Maart was daar weer eens 'n filmvertoning. Die opkoms veral van leerlinge uit die skole, was weer uitstekend. Op die twee aande het die gehore bestaan uit 4,000 volwassenes en 8,000 skoolkinders. Mej. D. Goote het Maria van Riebeeck in tonele uit die tyd voorgestel en het by die skoolvertonings opgetree.

Vir die aand van 7 Maart 1952 was alle burgemeesters en stadsraadslede van Transvaal uitgenooi na die filmvertoning. By dié geleentheid het Raadslid Potgieter, burgemeester van Potchefstroom, die oudste dorp van Transvaal, 'n rede gevoer en alle besoekers na Pretoria welkom geheet. Gedurende die aand is 'n lied, „This Land”, wat spesiaal vir die geleentheid van die viering deur mnr. Scott Connors gedig en getoonset was, deur mnr. Izak de Villiers gesing, met orrelbegeleiding deur mnr. Marsh

Saterdag, 8 Maart 1952.

Sierwaens en vlotte beweeg deur die stad. Vooraan het die Verdedigingsmag gekom met 'n historiese voorstelling van ontwikkeling van die metodes van verdediging wat in Suid-Afrika van tyd tot tyd toegepas is. Hierdie optog was enig van sy soort gedurende die feesviering. Op geen ander plek in Suid-Afrika is so iets gesien nie. Hierna het die Johannesburgse Sierwaens wat deur die Maria van Riebeeckklub georganiseer is, gekom. Hierdie optog het sekere vername insidente uit die Suid-Afrikaanse geskiedenis voorgestel en elkeen is met die hulp van luidsprekers aan die skares langs die strate en op die pleine verduidelik. Die „Pretoria News” van 8-3-52 het 'n besonder waarderende verslag van die optog laat verskyn en verklaar: „Skares sê, dit was wonderlik”! Die Transvaler: „Die grootste optog wat die stad nog gesien het. Pretoria het in feesstemming verkeer.”

Saterdag, 8 Maart 1952. 2.15 n.m.

Noord-Transvaalse Atletiek-Kampioenskappe. Hierdie byeenkoms is as 'n deel van die feesviering te Pretoria beskou. Die deelnemers van die landloop na Kaapstad het te Pretoria aangekom.

8 Maart 1952. 8 n.m.

Volkspeler en Volksdanse op die Caledoniese Terrein.

Nagenoeg 5,000 mense het die geleentheid bygewoon.

Pretoria News: „Die vertoning was een van die grootste en kleurrikste volksdanse en volkspele in nasionale drag wat nog in Pretoria gesien is.”

Gedurende die aand was daar 'n nagvlugvertoning deur die lede van die S.A. Lugmag.

Sondag, 9 Maart 1952. 3 n.m.

Gesamentlike kinderdiens in die stadsaal. Slegs 'n paar honderd kinders het die diens bygewoon. Eerwaardes Mitchell, Roberts, Charlton, Dii, Oosthuizen en Martins het opgetree. In die kerke van die stad is orals by die oggenddienste verwys na die viering en is die gehore opgeroep tot diepe dankbaarheid en plegtige wyding.

Maandag, 10 Maart 1952. 7.30 n.m.

Historiese Sport.

Dit was die enigste aand tydens die viering wat na reën gelyk het. Daar was tog nog omtrent 2,000 toeskouers wat die ontwikkeling van sport in Suid-Afrika, wat baie realisties uitgebeeld is, gesien en terdêë geniet het.

Maandag, 10 Maart 1952. 8 n.m.

Nederlandse Aand.

In 'n goed gevulde stadsaal, is die toeskouers vergas op verskillende Nederlandse melodieë, 'n koorsang en 'n skouspel, „Door de Eeuwen heen”, ontwerp deur Jonkheer W. van Beyma met teks geskryf deur Dr. J. Ploeger, asook 'n toneelspel in een bedryf deur J. J. Klant.

Die toegang is deur die Nederlandsche Vereeniging self gereël.

Dinsdag, 11 Maart 1952. 7.30 n.m.

Fakkeloptog op die Parkeerterrein voor die Voortrekkermonument. „Die Fakkel brand” was die leuse vir die aand.

Streekleier Komdt. W. F. Kraamwinkel het opgetree as seremonie-meester en kommentator.

Drie hooffakkels op weg na Kaapstad is die aand ontvang nl. vanaf Ohrigstad, Coligny en Rhodesië. Die Voortrekkers van Pretoria en omgewing, Bronkhorstspuit, Hartebeestpoortdam en elders het deelgeneem. Dit was 'n skouspelagtige gesig by die monument. Die S.A. Lugmag het vlamwerpers neergelaat wat vir die eerste keer deur die publiek van Pretoria gesien en bewonder is.

Woensdag, 12 Maart. 3 n.m.

Kinderprogram gelewer deur die laerskole van Pretoria.

Die volgende laerskole het aan hierdie program deelgeneem: Eloffsdalskool, General Jaques Pienaarskool, Andries Pretoriusskool, Hermanstadskool, Oosteindskool, Rietfontein-Noordskool, Mountain Viewskool, Simon Bekkerskool, Villieriaskool, Eben Schwemmerskool, Danie Malanskool en Pretoria-Ooskool.

Vrydag, 14 Maart 1952. 7.30 n.m.

'n Kinderprogram, gelewer deur die hoërskole, is in die stadsaal aangebied.

Die volgende hoërskole het deelgeneem: Afrikaanse Hoër Meisieskool, Wonderboom Hoërskool, Afrikaanse Hoër Seunskool, Pretoria-Noord Hoërskool, Michael Brink Hoërskool en die Hoër Huishoudskool Martha Human by Hartebeespoortdam.

Die opvoerings het bestaan uit kore, volkspele, praatkore, slagorkeste, toneel- en gebare-spele. Sover moontlik het die verskillende items wat voorgedra en gelewer is, betrekking gehad op die geskiedkundige ontwikkeling van Suid-Afrika.

Die opvoerings was van 'n baie uitstaande gehalte en die stadsaal was albei kere van hoek tot kant gevul.

Woensdag, 12 Maart 1952. 7.45 n.m.

Pretoriussaal Opvoering deur Volksteater:

Drie eenbedrywe is opgevoer om die ontwikkeling van die drama en toneelkuns in Suid-Afrika voor te stel:

- (1) Jan en Katrina deur Janni, 1893. Regie deur Helena Guldenpfenning.
- (2) Die Onmoontlike Tweeling deur C. J. Langenhoven. Regie deur Helena Guldenpfenning.
- (3) Die Ontvlugting deur W. A. de Klerk. Regie deur Elise van der Spuy.

Die ondersteuning was goed en die gehoor het die stukke terdeë geniet. 'n Paar mylpale in die ontwikkeling en vooruitgang van die Afrikaanse toneelkuns is baie realisties uitgebeeld.

Donderdag, 13 Maart 1952. 7.45 n.m.

Pretoriussaal Opvoering deur P.O.A.D.A. van Pretoria.

Die blyspel van R. B. Sheridan „The School for Scandal” is opgevoer. Dit is 'n blyspel in vyf bedrywe. Evelyn Shapiro het die regie waargeneem.

Hierdie blyspel was kort te vore in Pretoria opgevoer en dit was miskien die rede waarom die ondersteuning nie te goed was nie. Almal wat teenwoordig was het die spel, kostumering ens. bewonder.

Historiese Voorstelling op die Loftus Versfeld-Terrein.

Drie voorstellings is gelewer.

- (1) Donderdag, 13 Maart 1952; 10 v.m.: Vir skole in die omtrek van Pretoria.
- (2) Vrydag, 14 Maart 1952; 2.30 n.m.: Vir skole in Pretoria en die publiek.
- (3) Saterdag, 15 Maart 1952; 2.30 n.m.: Vir die publiek.

„Aanskou — ons bou 'n Nasie”.

'n historiese voorstelling wat die vooruitgang van Suid-Afrika simboliseer, spesiaal deur mej. Ida Bagot-Smith opgestel en opgevoer onder leiding van die skryfster en Mej. Cobie Court.

Hierdie aanskoulike voorstelling is deur nagenoeg 17,000 kinders en volwassenes bygewoon. Dit kan bescou word as die hoogtepunt van die feesviering te Pretoria.

Die voorstelling het uit die volgende hoof-aspekte bestaan:

1. Natuureienskappe van Suid-Afrika.
2. Die Natuurbewoners.

3. Die Aankoms van die Blanke Volksplanters.
4. Die Produkte.
5. 'n Nasie Verenig.
6. Dreigende Gevare word deur gesamentlike optrede en gebed afge-
weer.
7. Eindtoneel — danksegging.

Leerlinge van die meeste laerskole, hoërskole, tegnieseskole, Normaal-
kollege-studente asook Universiteitstudente het hieraan deelgeneem.

Dit was 'n reusetaak; en dit was 'n reusesukses, met duidelike bood-
skappe aan alle inwoners van ons land. Dit het die meevoerende emosionele
element aan die viering verskaf wat vir baie mense die fees onvergeetlik
gemaak het.

Saterdag, 15 Maart 1952. 8.15 n.m.

Musiek en Kooruitvoering:

1. „Te Deum Laudamus” vir koor, soliste en simfonie-orke, spesiaal
gekomponeer deur Prof. G. Bon.
2. Ludwig von Beethoven se 9e Simfonie.

Die opkoms was goed en die uitvoering was puik. Die Stadsorkes
van Johannesburg met Prof. G. Bon as dirigent, het mede opgetree.

Sondag, 16 Maart 1952. 3 n.m. Stadsaal.

Gesamentlike kerkdienis vir Volwassenes.

Die diens is waargeneem deur Di. A. J. G. Oosthuizen, Mulder, H.
J. R. du Plessis, die Biskop van Pretoria, die Hoog-Eerwaarde R. S. Taylor,
Hoog-Eerwaarde G. Philip en Kapt. J. Campbell. Net soos in die geval
van die kinderdienis, was die bywoning swak.

Historiese Uitstalling, Boomstraat-Museum.

8 Maart, – 7 April 1952.

Die amptelike opening van die Historiese uitstalling is deur Sy Edel-
agbare Minister J. H. Viljoen, Minister van Onderwys, Kuns en Wetenskap,
op 13 Maart 1952 om 4 n.m. by die Boomstraatse Museum waargeneem.

Oudhede uit verskillende tydperke van ons Suid-Afrikaanse geskiedenis
is tentoongestel in hoofsaak in glasvertoonkaste wat deur die Provinsiale
van Riebeckfeeskomitee laat maak is met fondse wat deur goedgesinde
firmas en persone bygedra is. Die Komitee vir Historiese Uitstallings is
hierdeur in staat gestel om oudhede, wat weens gebrek aan uitstalruimte
in die kelders weggepak was, ten toon te stel. 'n Woord van innige dank

aan die personeel en werkers in die munisipale werkplase wat hierdie glas-
vertoonkaste gemaak het! Twee van hierdie kaste is deur die manne
van die S.A. Spoorweë se werksinkels gemaak. Ook aan hulle ons innige
dank! Die vertoonkaste bly die eiendom van die Transvaalse Museum
te Pretoria.

Meer as 16,000 persone het hierdie interessante uitstallings tydens die
fees besigtig.

Kunsuitstalling.

Op twee verskillende plekke is kunsuitstallings gehou:

(a) In die Buitemuurse-geboue van die Universiteit Pretoria. Opening
10.30 v.m. op 10 Maart 1952.

(b) In die Tegniese Kollege. Opening 10 Maart 1952, om 3 n.m.

Die uitstalling het eers op 31 Maart gesluit.

Volgens 'n brief van Prof. Duminy was die uitstallings 'n groot sukses.
Hy maak melding van die waardevolle dienste wat Dr. Stein Lessing tydens
die uitstallings bewys het.

Uitstalling van Boeke en Drukwerk.

Van 6 tot 16 Maart 1952 is daar 'n uitstalling van uiters waardevolle
en seldsame boeke, kaarte en drukwerk in die naslaankamer van die
Staatsbiblioteek gehou.

Hierdie uitstalling was baie interessant en leersaam. Die publiek het
van die kans goed gebruik gemaak om die uitstalling te besigtig. Deskun-
diges was aanwesig om as gidse op te tree.

Ontvangs van die Poskoets.

Die ontvangs van die Poskoets op weg na Kaapstad is aan die
A.T.K.V. opgedra. Hulle het hul eie reëlingskomitees gehad wat verant-
woordelik was vir die reëlings tydens die besoek van die Poskoets aan
Pretoria.

Verversings.

As erkentlikheid vir hulle onbaatsugtige dienste aan die gemeenskap
is die volgende organisasies die geleentheid gegee om verversings by alle
funksies van die Provinsiale van Riebeeckfees te Pretoria te verskaf en
alle winste gelyk onder mekaar te verdeel: Hulle was die Rooikruis, die
Noodhulpliga, die Sivele Blindes, St. Dunstans, die S.A. Vroue-Federasie,
die Christelike Maatskaplike Raad, die Kindersorg, die Voortrekkers en
die Boy Scouts.

Program.

Die programme wat gedruk was, is op 'n paar na uitverkoop.

Vervoer.

Die vervoerreëlings is getref deur Kol. Pettipher. Die stadsraad was so goed om skoliere toe te laat om van skolierebuskaartjies gebruik te maak tot 6 n.m. gedurende die feesdae. Die vervoer het glad verloop en geen klage is ontvang nie.

Parke, Strate en Tuine.

Die omgewing van Rietveldam is hernoem tot „Van Riebeeck-Natuurreservaat”. 'n Stuk teerpad op weg na Delmas is genoem die „Maria van Riebeecklaan”. In Voortrekkerhoogte is 'n straat hernoem tot „Van Riebeecklaan”.

Noodhulpdienste.

Die Noodhulpliga, die Rooikruis en die St. John Brigade verdien 'n woord van innige waardering en hartlike dank vir die getroue en onbaatsugtige dienste wat hulle tydens die feesviering gelewer het.

Nie-Blanke feesviering.

Die kleurlinge en Bantoe het hulle afsonderlike feesverrigtinge gehad wat uit die volgende bestaan het:

- (a) Kleurlinge: 'n Gekostumeerde Karnival vir kinders; toesprake, 'n gesellige aand, 'n drama, solo's en 'n gekostumeerde dans. Die organisasie is waargeneem deur die „Pretoria Arts Club”. Die items is by die Coronation-sportsgronde en in die Douglassaal uitgevoer.
- (b) Die Bantoe-gemeenskap het hulle feesverrigtinge by die Pelm-dabasportstadion in Atteridgeville gehou. Die items het bestaan uit stamdanse, prysliedere en 'n bioskoopvertoning met geskikte toesprake.

Nie-Blanke Kerkdienste.

Daar gesamentlike dienste prakties onuitvoerbaar geblyk het, het die sendelinge van die verskillende gemeentes onderneem om tydens hulle dienste spesiaal melding te maak van die van Riebeeckfees en sy betekenis op die Sondag wat met die feesviering saamgeval het.

Kantoor-Administrasie.

Heel aan die begin het mnr. B. J. van der Walt, L.V., opgetree as ere-sekretaris. In Oktober 1951 is mnr. G. R. J. Kluijts tot deelydse sekretaris benoem. Vanaf 12 November 1951 het die Transvaalse Onderwys Departement aan hom verlot toegestaan om as voltydse sekretaris te mag dien.

Aan die begin was die kantoor van die Feeskomitee in die kantoor van die Kultuurraad in S.A.N.L.A.M.-gebou. Mev. Scott, die tikster van die Kultuurraad, het die tikwerk behartig, sonder vergoeding. 'n Woord van hartlike dank kom haar toe.

Namate die organisasie uitgebrei het, was 'n eie kantoor, tikster en ameublement nodig. Mnr. J. H. Pretorius was so goed om aan die Feeskomitee so'n kantoor sonder vergoeding af te staan. 'n Woord van innige dank aan hom, ook aan mnr. S. G. Bam wat ons van 'n tikmasjien kosteloos voorsien het.

Mej. Pienaar is aangestel as deelydse tikster, maar met die toenemende organisasie, moes 'n voltydse tikster gevind word. Ons was gelukkig om die bekwame dienste van Mev. Geertsema te verkry, wat ons tot die einde toe bygestaan het.

Mnr. J. G. Pretorius het as deelydse hulpsekretaris opgetree. Sy dienste en ywer word hoog waardeer. Die kantoor het op 28 Maart 1952 gesluit.

Finansies.

Die bydrae van £2,000 wat die Provinsiale Raad van Transvaal heel aan die begin toegesê het, het die Komitee baie bemoedig en het die werksaamhede mooi op koers gebring. Altesaam het die Komitee 'n omset gehad van £10,000. Die volle bedrag van die winste is aan verdienstelike ondernemings van 'n permanente aard toegeken, waaronder die verskuiwing van die Kruger-standbeeld en die oprigting van 'n Louis Trichardt-monument; maar verreweg die grootste som n.l. £3,450 is bygedra vir die aankoop en onderhoud van vertoonkaste vir die historiese museumtak in Boomstraat, Pretoria, van die Transvaalse Museum. Die Komitee se hartlike dank aan die sameroepers en lede van alle hulpkomitees, en by name aan mnr. J. H. Pretorius en sy Finansiële Komitee!

Die Pers.

Die pers het met die Feeskomitee pragtig saamgewerk deur die reklame en publisiteit wat hulle aan ons feesvierings te Pretoria verleen het. Graag wens ons te noem: „Pretoria News”, „Die Transvaler”, „Die Vaderland”, „The Rand Daily Mail” en „The Star” en laastens maar nie die minste nie die Uitsaaiorporasie.

Verkeer en Polisie.

Die verkeersafdeling van die munisipaliteit en die polisie het onskatbare dienste bewys tydens die feesverrigtinge te Pretoria. Sover bekend, is geen ongeluk van ernstige aard aangemeld nie. Die reëlings het glad verloop.

Voortrekkers en Boy Scouts.

Die jeugorganisasies was verantwoordelik vir plekaanwysings gedurende die feesviering.

Die Voortrekkers onder Komdt. Pretorius was ook verantwoordelik vir die verspreiding van die programme. Graag betuig ons ons waardering vir die dienste deur genoemde jeugorganisasies gelewer.

Glasvertoonkaste.

Twee-en-twintig glasvertoonkaste is in die munisipale werksinkels te Pretoria gemaak. Die laaste paar is nie voltooi nie. Volgens 'n brief van Dr. Fitz-Simons sal 'n bedrag van £100 nodig wees om die kaste te voltooi. Deur die onvermoeide ywer van dié werksinkels, was die komitee in staat om hierdie blywende herinnering aan die feesviering te Pretoria, aan die Kulturhistoriese museum te Boomstraat te oorhandig. Dank kom ook toe aan die Komitee vir Historiese uitstallings en by name mnr. J. H. Pretorius en mev. K. Roodt-Coetzee om dié vertoonkaste 'n werklikheid te maak.

Nog twee glasvertoonkaste is deur die S.A. Spoorweë vir die geringe bedrag van £58 gemaak. Ons innige dank aan die Minister van Vervoer en die S.A. Spoorweë.

Deur hierdie glasvertoonkaste daar te stel, is in 'n lang gevoelde behoefte voorsien.

'n Woordjie van dank aan mnr. H. P. H. Behrens wat as skakelbeampte van die Stadsraad van Pretoria op verskillende komitees gedien het.

Graag wens ek ten slotte my persoonlike dank te betuig aan die Voorsitter, Dr. G. von W. Eybers, en die Voorsitter van die Finansiële Komitee, mnr. J. H. Pretorius, vir hulle wyse raad, hulp en leiding in die moeilike taak. My innige dank ook aan al die lede van alle komitees en hulle saamroepers wat die viering van die Provinsiale van Riebeeckfees vir Transvaal moontlik gemaak het, en ook glad laat verloop het.

G. R. J. KLUIJTS,

Ere-sekretaris.

12.10.53